

Az 50. HÁZASSÁGI ÉVFORDULÓN

Prof. dr. Gyulai József — dr. Kukán Eszter
leányuk dr. Gyulai Zsófia

Hogyan tervezte jövőjét Gyulai József és Kukán Eszter, amikor arra gondoltak, hogy közös családot alapítanak? Mikor kötöttek házasságot?

Én a Kassáról kitelepített, Vásárhelyen „landolt”, háromgyermekes Kukán családot Eszter nagyobbik öccsének cserkész őrsvezetőjeként ismertem meg 1946-ban. Amikor a Bethlen koedukált iskolává vált 1949-ben, a „harmadiknak” átnevezett hetedik gimnáziumi osztályban Eszterrel osztálytársak lettünk. Októberben az egyik osztálytársunk ugratott, hogy „a kis-Kukán beléd van esve”, amiből egy szó sem volt igaz, inkább arról volt szó, én nézegettem a harmadik padból az első padban ülő kedves lányt. Fél évtized kellett, mire meggyőződtem, hogy Eszter is viszonyozza az én szerelememet – ehhez egészen jó szerelmes verseket, neki dedikált zenedarabokat kellett összehoznom. Talán az is segített, hogy – már egyetemen, meg a vásárhelyi tanárságom idején – szünetet tartunk –, míg nem 25 éves korunkban rájöttünk, hogy ne butáskodjunk: mi igenis egymás féldiója vagyunk.

HŰSÉG, SZOLGÁLAT

A Gyulai-családban mindenki a tudomány egy-egy szakterületének kiváló ismerője, nemzetközileg is elismert szaktekintélye.

Prof. Dr. Gyulai József akadémikus, dr. Kukán Eszter orvos, dr. Gyulai Zsófia kutatóorvos.

A kutatás, gyógyítás mellett nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy az általuk megszerzett tudást az emberiség szolgálatába állítva, a jövő nemzedékét is segítsék. A tudomány iránti elkötelezettségük mellett legalább olyan fontos a szeretet, mely meghatározza életüket.

Eszter csodálatos édesanyjának korai halála miatt támogatóként is kellettem a családba. Akkorra az édesapját is apám helyett apámként tiszteltem, szerettem.

Tervezték, hogy majdan a gyermekük is tudós legyen? Genetikailag ez kódolt lehetne...

Zsófi lányunkat a nagyapai elfoglaltság „madame Curie”-zte. Zsófi azonban valóban minden életkorában – kedves kisgyerekes mondásait fel is jegyeztük – jó eszűnek mutatkozott. A pontossága, szorgalma, megközelíthetetlen igazságérzete, befolyásolhatatlansága, diszkréciója mindmáig megmaradt. A kutatói pályája is szépen indult és folyt, kezdetben a szegedi Orvosegyetem Mikrobiológiai Intézetében (ez volt Eszter első munkahelye is), ott szerzett PhD fokozatot. Majd több, összesen vagy nyolc évi amerikai tanulmányútja révén valóban az immunológia, rákkutatás terén szép eredményeket ért el és korszerű tudással rendelkezik. Az utolsó hazajövelekor, 2010-ben azonban itthon nem sikerült kutatólaborban állást kapnia, így végül az Országos Gyógyszerészeti Intézet (ma a GyEMSZI) munkatársa lett.

Mi predesztinálta Önöket a tudományos életre? Milyen tudományterületekkel foglalkoznak?

PROF. DR. GYULAI JÓZSEF: Engem korai gyermekkorom óta vonzott a természettudomány. Emlékszem, hogy úgy négyéves koromban édesapám a konyhai lámpánál egy pingponglabdával magyarázta az évszakokat, a napfogyatkozást. Az ő bátyja pedig olyan tudományos, műszaki játékokkal halmozott el, hogy egyjegyű életkoromban már csillagászati távcsövelem volt, tudtam, milyen villanymotorok vannak és – titkosírás álcájával – a kémiai kvalitatív analízis elemeivel is tisztában voltam – háromnyelvű gyerekként. A zenetanulásom úgy tizenéves koromban odáig vitt, hogy leírtam a rögtönzéseimet, amelyet a konzervatorista Antal Imris megmutatott az ottani zeneszerzés-tanárnak, aki „hozzátok ide ezt a gyereket”-tel fogott a hálójába. Ezután érettségi utánig nem is gondoltam másra, mint a zeneszerzői pályára. A Zeneakadémiára való átváltásom azonban olyan tanári sértődésekhez vezetett, hogy a zenei pálya bezárult előttem és – az osztályfőnököm, Szabó Imre által mindig is sugallt – kutatói pályára kényszerültem átváltani. Szegeden dolgoztam tizenöt évet, majd a frusztrációknak okán el akartunk menni Afrikába fizikát tanítani. Ez olyan mélyen érintette nagyszerű főnökömet, Budó Ágoston akadémikust, hogy „szereztem egy amerikai ösztöndíjat”-tal háritotta el a veszeltyt.

GYULAI József

Ifjan – éretten – éltesen. 80 kérdés-válasz közel nyolc évtizedről. Beszélgetőtárs: Tóth László. Kiad. Technika Alapítvány, Miskolc-Bp. 2012. 190 p.

Gyulai József Széchenyi -díjas akadémikus professzor 1933-ban született Hódmezővásárhelyen, itt is érettségizett a Bethlen Gábor Református Gimnáziumban. Bár Szegeden zeneszerzést is tanult, végül 1955-ben fizika-matematika szakos tanári diplomát szerzett. Rövid ideig tanított a Bethlen Gimnáziumban, majd MTA kutató lett a szegedi Kísérleti Fizikai Intézetben, s onnan továbblépve a Központi Fizikai Kutatóintézet lett a fő munkahelye. Korán megmutatkozó rendkívüli tehetsége, élményekben gazdag gyermekkora, a társadalmi változások és visszasságok felidézése minden idősebb vásárhelyinek érdekes olvasmánya lehet. Változatos, felfelé ívelő karrierje pedig útmutató és példa a felnövekvő nemzedéknek is. Tudományos életének mintegy harmadát nagyhírű egyetemeken töltötte vendégkutatóként, professzorként. Munkatársaival ipar-közeli szakmai-tudományos iskolát teremtett. A rohamléptekkel fejlődő nanotudomány hazai meghonosítása nagyrészt az ő nevéhez kötődik. Az MTA Műszaki Tudományok Osztályának elnökhelyettese volt 1999-2005-ig, majd elnöke 2005-2010-ig.

A kérdés-felelet formában íródott könyv érdekessége, hogy kérdezője maga is szakmabeli, Prof. Dr. Tóth László, a műszaki tudomány doktora.

Hegyiné Csernus Judit

Ez vezetett oda, hogy „legjobbkor a legjobb helyen”, a California Institute of Technology-ban lehessenek. Ez „kis” egyetem – az egyik első professzora Kármán Tódor volt! – az 1200 diákot 1300 professzor, sok Nobel-díjas oktatja. Az ottani lehetőségek és J.W. Mayer professzorral kialakult mély barátságom segítségével, néhány közös, az iparban nélkülözhetetlen ötlettel válhattam én is a félvezető-áramkörtől technológia szakmában elfogadottá. Ennek itthoni – a Központi Fizikai Kutatóintézetbeli – megvalósítása is eredményes volt. A Mikroelektronikai Vállalat tüzesete azonban megtörte, bár nem tette teljesen lehetetlenné sokunk itthoni pályáját. A nemzetközi szakmai életben főleg a jó tízéves amerikai, német, francia és japán vendégkutatói, -tanári életem – a munkatársaimat is beleértve – mindmáig benn tudott tartani bennünket. A „mindmáig”-hoz utódom, Bársony István akadémikus eredményes tevékenysége kellett. Nyugdíjasként is igyekszem minden korábbi feladatomat folytatni... Hála Istennek, eddig mindez sikerült.

DR. KUKÁN ESZTER: Én egy gyermekkori betegség okozta maradandó gond miatt az orvosi pályán inkább labormunkát és nem betegekkel való foglalkozást választottam: a szegedi Orvosegyetem Mikrobiológiai Intézetében lettem tanársegéd. Amikor azonban a lányunk megszületett, kiderült, hogy „két tudós egy családban” nehezen megy. És az egyikünk karrierjét kellett előnyben részesíteni. Ekkor váltottam a szegedi KÖJÁL-ba, ahol tehettem, de nem volt feltétlenül elvárt a tudományos munka. Budapestre költözvén 1971-ben az akkori, ma Szt. László Kórház víruslaboratóriumát vezettem, ahol szintén jobban megoldható volt a férjem gyakori külföldi távollétei miatt gyermekünk nevelése. Jó évtizedig ugyanis „túsz” kellett itthon hagynunk – és a nyelvtanulás miatt is, a lányunk volt az, aki többnyire elkísérte az édesapját Amerikába... 1982-ben jutott ki először az egész család, akkor a Cornell Egyetemre, ahol én is externista lehettem egy ottani víruslaborban.

DR. GYULAI ZSÓFIA: Én többször járhattam édesapámmal az USA-ban és a Cornell Egyetemen néhány tárgyat felvéve, hallgató is lehettem 1982-83-ban. Ezután kezdődött Szegeden az orvostanhallgatói életem. Végzés után én is a Mikrobiológiai Intézetben dolgozhattam, immunológiai kérdéseken. Háromszor tölthettem már orvosként hosszabb időt, éveket az USA kiváló intézeteiben. Utoljára bő két évet a National Institute of Health-ben, a Cancer Institute-ban. Ezalatt a szegedi állásom megszűnt, így ésszerű volt, hogy a család egy városba költözzék, azaz Budapesten keressék állást. Ez az állás az Országos Gyógyszerészeti Intézet kötelékében valósult meg, ahol a laboratóriumi munkát sajnos nélkülözni kell.

Mi az a „nagy kérdés”, mely foglalkoztatja Önöket – esetleg egy hipotézis, melyre a választ szeretnék megadni?

A család környezettudatos abban az értelemben, hogy meggyőződése: a 21. századi tudománynak nem lehet fontosabb célja, mint annak kutatása, hogy élhet-e, és ha igen, hogyan, 7-10 milliárd ember a Földön úgy, hogy a tigrisek is megmaradjanak, azaz a fajok kihalása a lehető legkisebb mértékű legyen...

Hogyan telnek a hétköznapok, s hogyan ápolják a családi kapcsolataikat?

Ebben nincs semmi különös. Hacsak az nem, hogy Gyulai József túl sok időt tölt a számítógépe mellett. Zsófi lányunk külön lakásban él, sűrű telefonkapcsolattal. Állandó kapcsolatot tartunk Eszter sebész főorvos öccsével, az ő lánya családjával, valamint az elhunyt nagyobbik öccse lányával és unokájával.

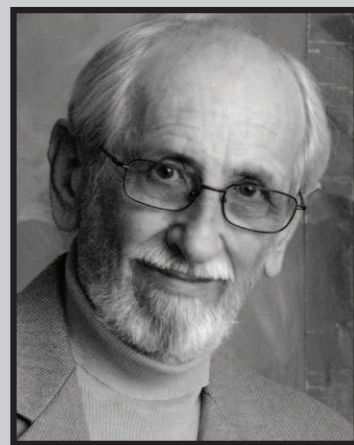
Családi szinten hogyan vitatják meg a hivatásukat érintő kérdéseket?

Zsófi új munkaköre titoktartást követel, így vele csak független témákat vitathatunk. József igyekszik Eszterrel és Zsófi-val is megbeszélni, ami megbeszélhető eltérő tematikájú kutatók között.

Milyen terveik vannak a jövőre vonatkozóan?

Szeretnők, ha a tudomány vissza tudná szerezni prioritását az ország életében, és hozzá tudna járulni a hazai ipar megerősödéséhez, az óvodai-iskoláztatási rendszer prioritásainak rendezéséhez, valamint az egészségügy rendbetételéhez... Szeretnénk egy jól működő, „európai” országban – ha már a hazafiságunk itthon tartott, illetve annyiszor hazahozott – élni és meghalni.

Benák Katalin

DR. OSVÁTH LÁSZLÓ
(1928. december 25. - 2013. szeptember 14.)

„A Fáy és Osváth család nemcsak tanúja, részese volt Vásárhely történetének, hanem alakítója is. Nagy egyéniségekkel ajándékozta meg a várost, később az egész hazát.”

Kristó Nagy István

A három testvér: dr. Osváth Gábor orvos, Osváth Béla színész, dramaturg, színházzervező, pedagógus és dr. Osváth László színházzervező, média- és könyves szakember, jogász és író.

Dr. Osváth László hivatásának legfontosabb állomásai: a Kecskeméti Katona József Színház, a Színháztörténeti Intézet gazdasági igazgatása, a Magyar Rádió szerkesztő riportere...

2011-ben a szerzői kiadásban megjelent *Kötődés - A szülőváros Hódmezővásárhelyhez* című; interjúkat, műsorokat, írásokat, hivatalos és privát levelezéseket, fotókat bemutató könyvében a szülőföldje, hivatása, barátai és családja iránt érzett elkötelezettségéről és szeretetéről vall, kapcsolatairól teljes nyíltsággal szól.

"Vallom: hit nélkül igazán élni, de munkálkodni sem lehet, mert igaz T. Avery mondásának valósága: "A bukás nem sokat számít, ha a felkészülődés során valami értékeset szedsz fel a földről." Életem magamnak okozott göröngyös útjait hitem egyenesítette ki..."

Dr. Osváth László hamvait kedves lakelye, Csobánka földje őrzi. Tekintetét Szipál Martin fölvétele örökíti meg. Kötet záró versével búcsúzunk, mely útravaló tőle az itt maradt nemzedéknek:

Meditáció

Hitem mindennap elvesztem,
de mindennap újra harcolom.

Jaj annak, ki átlagnál többre törekszik,
Sivár az, ki kevéssel megelégszik.
Vállalni kell a siserehad kiközösítését,
Mert nem ember az,
ki értékekben meghunyászkodik.

Tudom: kényelmesebb és a piacról
való élest biztosítób
ha nem szúr szemet kiválóságod,
De buknod kell, ha megfér
önmagaddal hitványságod.